

References

1. Borkowska St., *Motywacja i motywowanie*. [W] *Zarządzanie zasobami ludzkimi. Tworzenie kapitału ludzkiego organizacji*, (red.) H. Król, A. Ludwiczynski, PWN, Warszawa 2006.
2. Janowska Z., *Zarządzanie zasobami ludzkimi*, PWE, Warszawa 2002.
3. Koźmiński A.K., *Zarządzanie w warunkach niepewności*, PWN, Warszawa 2005.
4. McKenna E., Beech N., *Zarządzanie zasobami ludzkim*, Wydawnictwo FELBERG SJA, Warszawa 1999.
5. Piotrowski W., *Organizacje i zarządzanie – kierunki, koncepcje, punkty wiedzy* [W] *Zarządzanie. Teoria i praktyka*, pod red. A.K. Koźmińskiego i W. Piotrowskiego. PWN, Warszawa 2000.
6. Pochtowski A., *Zarządzanie zasobami ludzkimi. Strategie – procesy – metody*, PWE, Warszawa 2003.
7. Reykowski J., *Z zagadnień psychologii motywacji*, PWN, Warszawa, 1970.
8. Robbins S.P., *Zachowania w organizacji*, PWE, Warszawa, 1998.
9. Stoner J.A.F. (i in.), R.E. Freeman, D.R. Gilbert, JR., *Kierowanie*, PWE, Warszawa 2001.

Одержано 19.10.2015

УДК 321.01.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

В.В. Мельник, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва

В умовах глобалізації та постійного загострення конкуренції фундаментом для досягнення довгострокового економічного зростання та належного місця в світовому співтоваристві стає ґрунтова державна інноваційна політика. Основними цілями державної політики щодо розвитку інноваційної діяльності в Україні є забезпечення сталого розвитку держави, формування економіки знань в Україні, ефективне використання матеріальних і фінансових ресурсів.

***Ключові слова.** Держава, інновації, розвиток, політика, Україна, досвід, технології, економіка, конкуренція, стратегія.*

Подолання кризових явищ в економіці України передбачає вибір найбільш ефективних напрямків подальшого довгострокового розвитку. Як свідчить досвід розвинутих країн світу цей шлях пов'язаний з використанням інновацій. Без інноваційних процесів неспроможні відбуватися структурні перетворення, динамічне економічне зростання та запровадження складових сталого розвитку.

В сучасних умовах в галузях з передовими технологіями процес революційного оновлення частіше стає безперервним і відповідно таким ж

безперервним і все більш вагомим стає отримання додаткового прибутку, в зв'язку з чим власники технологій мають конкурентні переваги.

Отже, метою державної політики в сфері інноваційної діяльності є забезпечення високих темпів росту обсягів конкурентоспроможності наукоємної продукції стратегічних промислових галузей з рівнем технологій, що постійно підвищується.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Проблеми формування та реалізації державної інноваційної політики постійно перебувають у полі зору численних авторів, зокрема мають місце ґрунтовні публікації щодо узагальнення закордонного досвіду формування та розвитку інноваційної політики, реформування інноваційної політики підтримки та контролю за інноваційними процесами, що мають місце в науково-технічній, виробничій та інших сферах соціально-економічного життя країни [1].

Так питання, пов'язані з інноваційним розвитком, державним регулюванням інноваційних процесів, стратегічними напрямками соціально – економічного розвитку України знайшли своє відображення у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: П. Друкера, М. Портера, В. Гейца, Й. Шумпетера, П. Соблука, Л. Федулової, В. Александрова, А. Гальчинський, С.Онишко, І.Павленко, А.Поручник, В.Яцкова тощо. Проте, враховуючи недостатність дослідження проблеми державного регулювання інноваційних процесів, вважаємо за доцільне більш повно обґрунтувати досліджуване питання.

Мета написання статті є – розгляд теоретико-методологічних аспектів формування інноваційної політики та обґрунтування значення державного регулювання інноваційного розвитку, підвищення конкурентоспроможності інноваційної економіки та забезпечення довгострокового соціально-економічного розвитку.

Методика досліджень. Теоретичною і методологічною основою дослідження слугували теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених, з питань державного регулювання соціально-економічного розвитку.

Ретроспективний аспект розвитку державного регулювання здійснений із застосуванням методу порівняльного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду. Для досягнення поставленої у статті мети використовувались також такі методи: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формування висновків), узагальнення — для встановлення найважливіших критеріїв якості аналітичної інформації, діалектичний (для теоретичного узагальнення та формулювання висновків).

Результати досліджень. В умовах глобалізації та постійного загострення конкуренції фундаментом для досягнення довгострокового економічного зростання та належного місця в світовому співтоваристві стає ґрунтовна державна інноваційна та інвестиційна політика. У ринковій економіці взаємодіє три основних ринки: ринок товарів і послуг; ринок праці; фінансовий ринок. Саме на фінансовому ринку проявляються економічні відносини між господарюючими суб'єктами, населенням і державою із приводу мобілізації тимчасово вільних коштів для інвестування. Закономірності процесу розширеного відтворення зумовлюють економічну

природу інвестицій, яка передбачає спрямування частини додаткового суспільного продукту на збільшення кількості і підвищення рівня якості всіх складових суспільної системи продуктивних сил. Джерело інвестиційних коштів становить фонд нагромадження, або збереження частини, національного доходу, що спрямовуються на забезпечення збільшення і розвиток виробничих факторів, і фонд відшкодування, призначений для забезпечення відновлення зношених виробничих засобів у формі амортизаційних відрахувань. Інвестиційні складові в цілому забезпечують формування структури коштів, що визначає рівень ефективності інвестиційної діяльності і темпи розширеного відтворення. Разом з тим інноваційний тип економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. Основною ознакою сучасного розкладу сил в світі є суттєвий відрив країн-лідерів, що створюють “інноваційний анклав” в світі, від менш потужних країн, які змушені повністю залежати від позиції “активних гравців”.

Предметом державної інноваційної політики є відносини, які виникають з приводу створення інновацій і їх упровадження в практику суспільного життя, а основним суб’єктом – законодавчі та виконавчі органи державної влади [2].

Не можна не погодитись з вітчизняними науковцями в тому, що державна інноваційна політика в Україні являє собою сукупність правових, політичних, економічних, соціальних, інформаційних, освітніх, організаційних та інших заходів, здійснюваних органами державної влади України і органами місцевого самоврядування для реалізації цілей і принципів в області інноваційного розвитку [3].

В Україні головною причиною, що стримує розвиток інноваційної діяльності є недосконала нормативно-правова база, яка регулює даний вид діяльності. В сучасній нормативно-правовій базі (закони, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності виділяють близько 200 документів. Ці документи можна розділити на такі групи:

1) Документи програмного характеру (стратегії, концепції, програми) загальнодержавного, галузевого та регіонального рівнів;

2) Закони України, які передбачають компетенцію місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у галузі інноваційної діяльності;

3) Підзаконні акти Кабінету Міністрів України, міністерств та відомств, що регулюють окремі питання реалізації регіональних інноваційних проєктів, створення місцевої інноваційної інфраструктури, подання звітності тощо.

4) Рішення та розпорядження місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в галузі інноваційної діяльності [4]

Нажаль, і сьогодні використання нововведень, як одного з центральних факторів підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки на інноваційних заходах, системно не здійснюється.

Тобто не формуються відповідні переваги для вітчизняних виробників у боротьбі з конкурентами на внутрішніх та міжнародних ринках, що сприятимуть Україні зайняти гідне місце поряд із розвиненими світовими країнами.

Головним чинником економічного зростання держави є науково-технічні інновації та комерційне застосування продуктивних технологій, наукових знань, організаційних ідей, які сприяють нарощуванню обсягів виробництва розширеного асортименту продукції й поліпшенню її якості [5].

Міжнародний досвід переконує, що існують два найголовніших важелів впливу на інноваційну діяльність – ринок із притаманною йому спрямованістю до максимізації прибутків і державне регулювання з його стратегією селекції та довгострокової підтримки інноваційних програм.

Інноваційна політика охоплює національно-економічне середовище, в якому функціонує й розвивається суспільство. Формування власної моделі інноваційного розвитку України, з урахуванням світового досвіду, має забезпечити раціональне поєднання як державного регулювання так і ринкового впливу.

Особливості державної інноваційної політики визначаються стратегією інноваційного розвитку. У випадку реалізації стратегії “перенесення” – державна інноваційна політика націлена на використання механізмів залучення зарубіжних інновацій, їх адаптацію та на цій підставі формування національного інноваційного потенціалу. При реалізації стратегії “запозичення” – державна інноваційна політика передбачає створення умов для використання зарубіжних інновацій в економічній діяльності. Згідно зі стратегією “нарощування” визначальним принципом державного регулювання є генерування національних інновацій з обмеженим використанням інших джерел розвитку [6].

Система інвестування інновацій має передбачати певну кількість взаємопов’язаних елементів, що мають ієрархічну підпорядкованість і функціональне навантаження. Умовно система, що класифікується за етапами її функціонування, відображена в таблиці 1.

Інноваційний шлях розвитку дає право світовим країнам забезпечувати собі технологічні переваги та активно формувати ядро шостого технологічного укладу – інформаційні технології, біотехнології, нанотехнології, космічна техніка, що визначає конкурентоспроможність їхньої економіки як на внутрішніх, так і міжнародних ринках [7].

Основними цілями державної політики щодо розвитку інноваційної діяльності в Україні є забезпечення довгострокового сталого розвитку держави, формування економіки знань в Україні, розвиток та ефективне використання інноваційного потенціалу, а також матеріальних і фінансових ресурсів, спрямованих на створення наукоємних технологій, товарів (робіт, послуг), випуск наукоємної, конкурентоспроможної продукції.

Найважливішими завданнями інноваційної політики є розвиток інноваційного бізнес-середовища і накопичення інноваційного потенціалу економіки на підставі реалізації таких принципів, як ініціативність, інтерактивність, об’єктивізація.

1. Функціонування системи інвестування інновацій

Етап 1. Визначення джерел		
Державні	Змішані	Недержавні
Етап 2. Акумуляування коштів		
НБУ і його регіональні відділення	Розрахункові рахунки, що використовуються як накопичувальний рахунок із цільовим призначенням	Розрахункові рахунки підприємств з різною формою власності
Етап 3. Інвестування мобілізованих коштів		
Здійснення на основі пріоритетності на регіональному рівні напряму НДДКР та інновацій, невідкладної потреби в довгострокових інвестиціях регіонального та державного значення.	Визначення кожною структурою самостійно залежно від мети створення і виду діяльності організації в галузевому та міжгалузевому аспектах (Система інвестування інновацій предметно-орієнтовані)	Визначення самостійно кожним колективом, створеним для конкретних завдань (предметно-орієнтовані)
Етап 4. Контроль за виконанням інвестицій		
Відповідальні органи	Незалежні експерти галузевого і міжгалузевому рівня	Безпосередньо засновники .

Саме інновації визначають конкурентні переваги в ринковій боротьбі, реалізація яких дозволяє активно брати участь у формуванні світової економічної системи завдяки досягненню інноваційної конкурентоспроможності на національному рівні.

Висновки. Таким чином визначальним пріоритетом для нашої країни має стати регульована державою інноваційна модель економічного зростання з метою утвердження України як високотехнологічної держави. При цьому чинна законодавча база науково-технічного та інноваційного розвитку, має відповідати сучасним вимогам і на практиці суттєво впливати на темпи такого розвитку.

Взагалі, інноваційний шлях розвитку передбачає досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності продукції з метою вільного конкурування на світових ринках товарів і послуг. Тому сьогодні важливо вивчати та використовувати досвід країн з розвинутою ринковою економікою, стимулювати запровадження європейських інструментів інноваційної діяльності.

Література

1. Атаманова Ю. Державна інноваційна політика: проблеми правового визначення та законодавчого закріплення / Ю. Атаманова // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – № 6. – С. 49–59.

2. Бова Т. В. Пріоритети державної інноваційної політики на державному та регіональному рівнях [Електронний ресурс] / Т. В. Бова. – Режим доступу : lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/governmgmt/2010/147-135-

20.pdf.

3. Лисюк В. М. Інноваційна політика – основа модернізації економіки держави / В. М. Лисюк, М. Г. Скрипник // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 1 (6). – С. 147–152. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n1.html>.

4. Шуміло І.А. Проблеми нормативно-правового забезпечення регіональної інноваційної політики / І.А. Шуміло // Форум права – 2008. - №3 – С. 544-550. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.naife-journals/fp/2008-3/08.siarip.pdf>.

5. Саблук П.Т. Агропромислове виробництво України: Уроки 2008 і шляхи забезпечення інноваційного розвитку / П.Т. Саблук, Ю.Ф. Мельник // Економіка АПК. – 2009. - №1 – С. 3-7.

6. Сільченко І. А. Державна інноваційна політика в умовах формування інноваційної моделі розвитку / І. А. Сільченко // Вісник Бердянського ун-ту менеджменту і бізнесу. – 2010. – № 1 (9). – С. 31–35.

7. Денисов Б.Ф. Инновационный процесс в условиях региональной экономики / Б.Ф. Денисов.– СПб.: СПбУ экономики и финансов,1993.– 128 с.

References

1. Atamanova, Y. State Innovation policy: problems of legal definitions and legislative consolidation. *Theory and Practice of Intellectual Property Journal*, 2007, no. 6, pp. 49–59 (in Ukrainian).

2. Bova, T.V. The priorities of the state innovation policy at national and regional levels. Accessed at lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/governmgmt/2010/147-135-20.pdf.

3. Lusyuk, V.M. Innovation policy - the basis of economic modernization of state. *Economy: Realities time*, 2013, Vol 1, no 6. pp. 147–152. Available at <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n1.html>.

4. Shumilo, I.A. Problems of regional innovation policies' regulatory support. *Right Forum journal*, 2008, Vol. 3, pp. 544–550. Available at <http://www.nbu.gov.naife-journals/fp/2008-3/08.siarip.pdf>.

5. Sabluk, P.T., Melnuk, Y.F. Agroindustrial production of Ukraine: Lessons from 2008 and ways to ensure the innovation development. *Economy of AIC journal*, 2010, no. 1, pp. 3–7.

6. Silchenko, I. A. *The state innovation policy in the emerging of innovation development model*. Berdyansk: Bulletin of Berdyansk University of Management and Business, 2010. Vol 1, no 9. pp 31-35.

7. Denisov, B.F. The innovation process in terms of the regional economy. St. Petersburg: SP University of Economy and Finance, 1993. 128p. (in Ukrainian).

Одержано 20.10. 2015

Аннотация

Мельник В.В.

Государственное регулирование долгосрочной инновационной политики в Украине

Преодоление кризисных явлений в экономике Украины предусматривает выбор наиболее эффективных путей последующего долгосрочного развития. Как

свидетельствует опыт развитых стран, этот путь связан с использованием инноваций.

Цель написания статьи – характеристика теоретико – методологических аспектов формирования инновационной политики и обоснование значения государства в регулировании инновационного развития.

В статье использованы общепринятые экономико – статистические методы исследования, в том числе монографический, графический, табличный, а также метод анализа и синтеза.

В современных условиях во всем мире осуществляются стремительные изменения технологических способов производства во всех его первоначальных составляющих, качественно изменяется хозяйственная структура, характер экономического роста, система ценностей и мотиваций, меняется критерий общественного прогресса. В ближайшей и долгосрочной перспективе учет инновационного фактора станет решающим условием дальнейшего развития современных экономических систем. Стабильный социально–экономический рост может быть достигнут только на инновационной основе при активном использовании современных научно-инновационных разработок.

В условиях глобализации и постоянного обострения конкуренции фундаментом для достижения долгосрочного экономического роста и соответствующего места в мировом сообществе станет обоснованная государственная политика.

Международный опыт убеждает, что существует два первостепенных рычага влияния на инновационную деятельность – рынок с присущей ему направленностью на максимизацию прибыли и государственное регулирование с его стратегией селекции и долгосрочной поддержки инновационных программ.

Основными целями государственной политики развития инновационной деятельности в Украине есть обеспечение стабильного развития государства.

На сегодняшний день инновационная инфраструктура еще очень слабая, а поэтому требует всесторонней поддержки со стороны государства. К тому же следует отметить что инвестиции и инновации – это только половина дела, а вторая половина связана с подготовкой высокопрофессионального персонала, особенно менеджерских кадров.

Таким образом, определяющим приоритетом для нашей страны должна стать регулируемая инновационная модель экономического роста с целью утверждения Украины как высокотехнологического государства.

Только в этом случае реализуется план высокого качества, роста ресурсозбережения, эффективности производства, выпуска конкурентоспособной продукции, как на внутреннем так и на мировом рынке.

Ключевые слова. *Государство, инновации, развитие, политика, Украина, опыт, технологи, экономика, конкуренция, стратегия.*

Annotation

Melnyk V.V.

State regulation of long-term innovation policy in Ukraine

Overcoming economic crisis in Ukraine provides for selection of the most effective ways to further long-term development. According to the developed countries' experience this way involves the usage of innovations.

The purpose of this article is a theoretical and methodological aspects' review of innovation policy formation and substantiating value of the state's importance in the regulation of the innovational development.

In the article general economic and statistical research methods, including monographic, graphical, tabular, analysis and synthesis methods are used.

In modern conditions in the whole world the rapid changes of technologic methods of production take place in all determinant links; qualitatively economic structure, nature of economic growth, values and motivations and the criterion of social progress change. In the short and long term consideration of innovation factor will be a decisive condition for the

further development of modern economic systems. Stable socio-economic growth can only be achieved on the basis of innovation, with the active use of modern scientific and innovative developments.

In the context of globalization and permanent increased competition the basis for achieving long-term economic growth and proper place in the international community will be substantiated public policy.

International experience shows that there are two primary levers of influence on innovative activity – market with its inherent orientation towards maximizing profits and governmental regulation with its strategy of selection and long-term support of innovative programs.

The main objectives of the state policy of developing innovative activity in Ukraine are to ensure stable development of the state.

Today, innovation infrastructure is still very weak and that is why requires the full support of the government. It should also be noted that investments and innovations – this is only half the work and the other half is related to the preparation of highly qualified personnel, especially managerial staff.

Thus, determining priority for our country should be regulated innovative model of economic growth with a view to promoting Ukraine as a high-tech state.

Only in this case the plan of high quality, resource saving growth, efficiency, production of competitive products, both in national and global markets can be implemented.

Keywords: *state, innovations, development, policy, Ukraine, experience, technologies, economics, competitiveness, strategy.*

УДК 634.8:339

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СИСТЕМ АПК НАЦІОНАЛЬНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНІВ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

**В.В. Нечипоренко, кандидат сільськогосподарських наук
Сумський національний аграрний університет**

У статті на основі наукових джерел висвітлено і обґрунтовано основні методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності систем АПК на національному та регіональному рівнях. Розкрита сутність поняття «конкурентоспроможність» на рівні галузі та країни.

Ключові слова: *методологія дослідження конкурентоспроможності, конкурентоспроможність галузі (країни), портфельний аналіз, регіональна галузева конкурентоспроможність.*

Постановка проблеми. Вивчення конкурентоспроможності потребує формування наукових методологічних положень та розробки цілої низки різноманітних методів, за допомогою яких можна провести комплексний аналіз, ураховуючи конкурентні переваги та недоліки, установити найбільш пріоритетні галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення сутності конкурентоспроможності регіону (країни), фактори та методи її оцінки висвітлювалися та знаходили відображення у наукових працях як українських, так і закордонних науковців, а саме: П. Беленького [5], М. Портера [4], С. Казанцева [1], Н. Калюжнової [2], Д. Колькіна, В.